

ZÁCHRANA A PREZENTACE
LIDOVÉHO KULTURNÍHO DĚDICTVÍ
ČESKOMORAVSKÉHO POMEZÍ

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Projekt „Metodika záchran a prezentace lidového kulturního dědictví
Českomoravského pomezí“ je podpořen z Programu švýcarsko-české spolupráce.
Project „Methodology of Preservation and Presentation of Folk Cultural Heritage
in Czech-Moravian Borderland“ is supported by a grant from Switzerland through
the Swiss Contribution to the enlarged European Union.

Koncepce udržitelné péče a prezentace lidového kulturního dědictví v muzeu v přírodě v Trstěnici

Seminář Možnosti prezentace a udržitelné péče o památky lidové architektury
Zámecký pivovar v Litomyšli, 3. června 2016

Jiří Kmošek a kolektiv

Spolek archaických nadšenců

Institut lidového kulturního dědictví, z.s.

info@ilkd.cz

Vysvětlení pojmů

- **Udržitelný rozvoj** - způsob rozvoje lidské společnosti, který uvádí v soulad hospodářský a společenský pokrok s plnohodnotným zachováním životního prostředí
- **Udržitelná péče** – způsob péče, kterou je možné provozovat dlouhodobě bez rizika vyčerpání zdrojů
- **Lidové kulturní dědictví** - soubor hmotných i nehmotných hodnot ze vzájemně provázaných oborů lidového stavitelství, tradiční zemědělské obživy, řemesla a lidové kultury
- **Vesnice** – sídlo venkovského typu, tvořené typickou nízkopodlažní zástavbou, s převažující zemědělskou obživou a primární výrobou potravin a s úzkými sociálními kontakty mezi obyvateli
- **Usedlost** – venkovský samostatně stojící obytný objekt, často spojený s rolnickým hospodářstvím
- **Muzeum v přírodě** - vědecká instituce, která odbornou formou interpretuje a uchovává lidovou kulturu formou specializované muzejní expozice ve volné přírodě. Má v sobě zahrnovat prostorové, časové, sociální, kulturní a přírodní souvislosti a podávat komplexní obraz lidové kultury.

Zaměření aktivit

- **Průzkum a dokumentace** – zpracování podrobného průzkumu a dokumentace vybraných lidových staveb, jejich prostředí a krajinného rázu (stavebně-historické průzkumy, archivní průzkumy, plošný průzkum vesnice, urbanistické studie, atd.)
- **Záchrana a obnova** – fyzická obnova vybraných lidových staveb, regenerace prostoru vesnice
- **Uchování** – podpora a znovunalezení kontinuity vývoje vesnického prostředí a vztahu člověku k jeho životnímu prostoru
- **Prezentace** – vytvoření vhodné platformy a způsobů prezentace, přístupné laické veřejnosti a zejména obyvatelům dotčených vesnic
- **Diskuse a motivace** - zapojení a přímá účast obyvatel na společných aktivitách a setkáních

Koncepce udržitelné péče a prezentace LKD

- **Koncept I.** - Usedlost čp. 56 v Trstěnici
- **Koncept II.** - Centrum lidového kulturního dědictví
- **Koncept III.** - Rehabilitace vesnického prostředí
- **Koncept IV.** - Informační multimediální portál

Koncept I. – Usedlost čp. 56 v Trstěnici

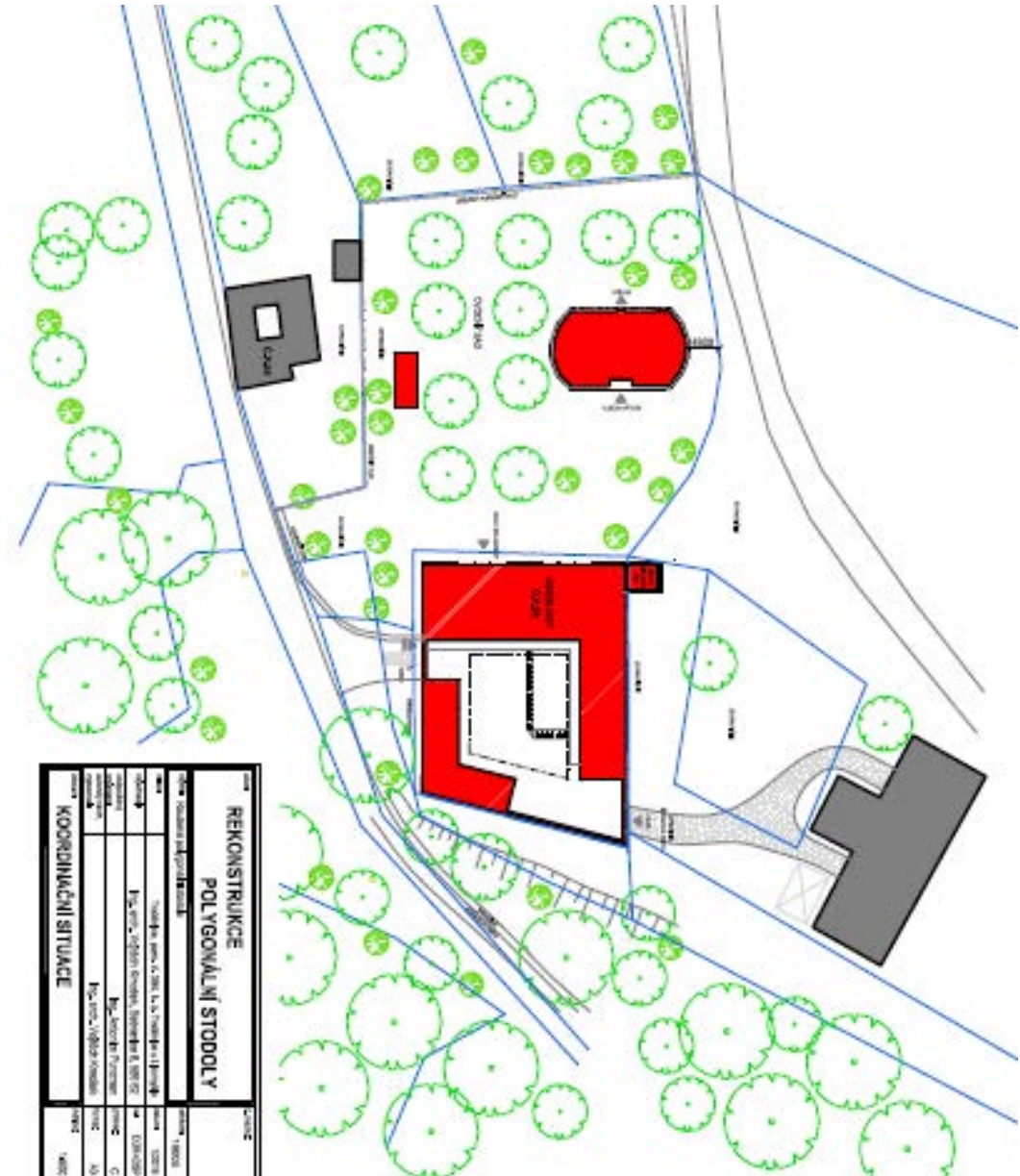
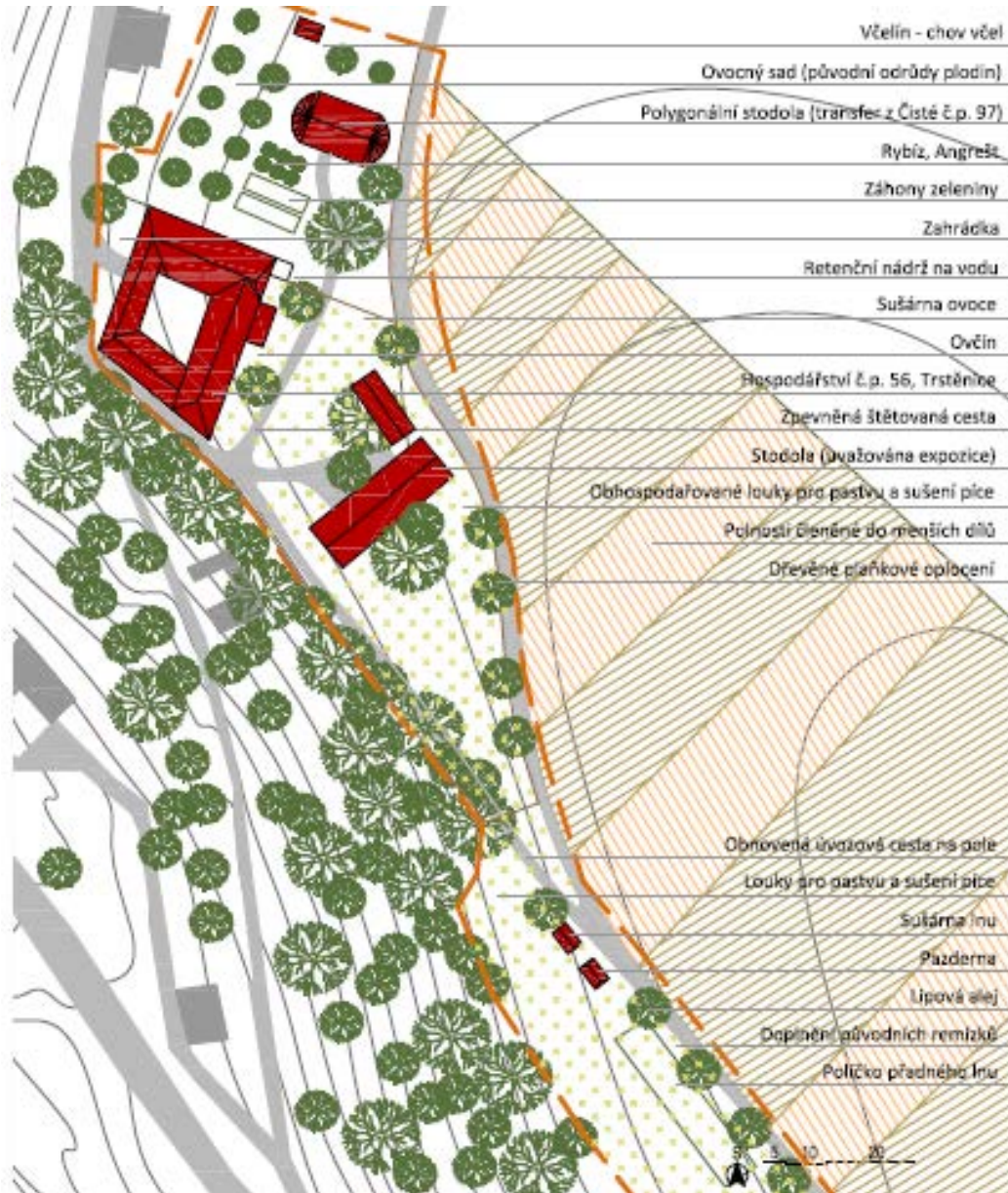
- **Usedlost v podobě z 1. poloviny 20. století**
 - Uzavřená hospodářská usedlost (obytné prostory, výměnek, chlévy, průjezdná podstáj)
 - Zděná stodola a polygonální roubená stodola
 - Obnovený sad, úvozová cesta, navazující polnosti a louky (kulturní zemědělská krajina)
 - Drobné výrobní a zpracovatelské objekty (sušárna, včelín, pazderna, atd.)
- **Fungující hospodářství a rodinné zázemí pro trvalé obývání**
 - Obytné prostory v soudobém standardu
 - Tradiční zemědělská výroba (žito, len, brambory, řepa, zelí, ovoce a zelenina)
 - Chov hospodářských zvířat (kráva, kozy, ovce, slepice, husy, atd.)
 - Tradiční řemeslná výroba (produkty denní potřeby, došková a šindelová krytina) pro vlastní využití
 - Udržování krajových zvyků a obyčejů

Koncept I. – Usedlost čp. 56 v Trstěnici

- **Usedlost přístupná veřejnosti**
 - Autentické prostředí hospodářské usedlosti
 - Ubytování a tradiční kuchyně, regionální produkty
 - Řemeslné kurzy a vzdělávání (předškolní a školní věk, rodiny s dětmi, individuální zájemci)
- **Udržitelný provoz formou celoročního obývání a hospodaření**
 - Objekt v soukromém vlastnictví rodiny

Koncept I. – Usedlost čp. 56 v Trstěnici

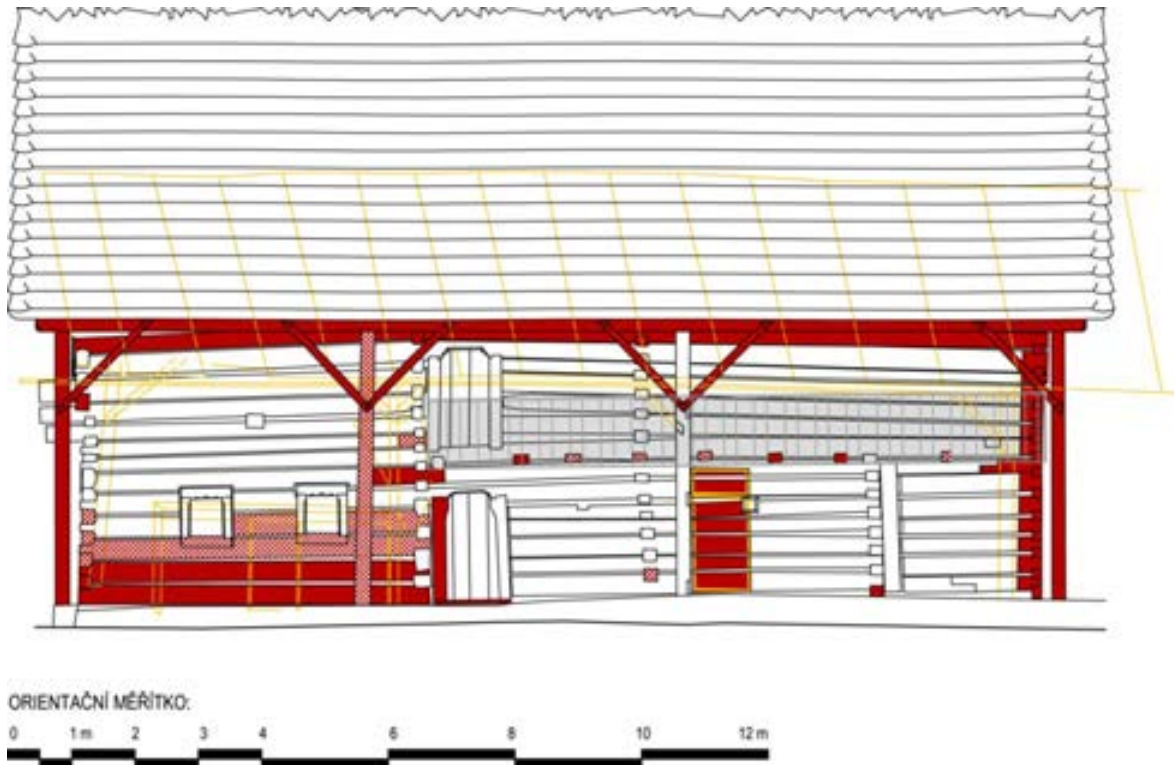

Koncept II. – Centrum lidového kulturního dědictví

- **Roubený dům z roku 1616 jako zázemí pro vzdělávání a regionální osvětu**
 - Autentický objekt jako exponát a zároveň platforma pro rozvíjené aktivity
 - Dlouhodobé a krátkodobé tematické výstavy a expozice
 - Vzdělávací a informační služby, kulturní akce
- **Objekt ve vlastnictví místní samosprávy (obec)**
 - Polyfunkční využití objektu – spojení roubeného domu s moderní stavbou (přednáškový sál, kancelář, občanská vybavenost, sociální zázemí, atd.)
 - Udržitelný provoz zajištěn přidruženými službami

Koncept II. – Centrum lidového kulturního dědictví

- **Nejrůznější formy prezentace a zprostředkování informací**
 - Informační centrum obce a regionu
 - Výchozí bod pro poznávací a turistické stezky
 - Tematické expozice (lidové stavitelství, lidová kultura, řemeslná činnost, regionální dějiny atd.)
- **Zaměření na region Českomoravského pomezí**

Koncept III. – Rehabilitace vesnického prostředí

- **Koncept vypracován na příkladu konkrétní obce, v tomto případě Trstěnice**
- **Poznávací stezka obcí a jejím okolí**
 - Presentace původního uspořádání a života vesnice
 - Historie a příběhy vybraných staveb a míst
 - Pomístní názvy a nářečí
- **Regenerace veřejných prostranství**
 - Urbanistické studie
 - Besedy a přímé zapojení občanů
- **Podpora a zachování krajinného rázu**
 - Zachování a obnova alejí, remízků, starých cest, pěšin, zídek, atd.
 - Občanská osvěta

Koncept III. – Trstěnice u Litomyšle

- Čp. 2** Roubená stavba původně z konce 16. století, nynější konstrukce světnice a patrové komorové části vznikla v první polovině 19. století a byla v roce 1827 zpevněna podstávkou. Ve 30. letech 20. století byl do jižního rohu usedlosti vestavěn patrový zděný dům.
- Čp. 4** Usedlost s uzavřeným dvorem tvořená barokním domem s roubenou světnicí a zadní patrovou komorovou částí a patrovými sýpkami nad kolnou. Před štítové průčelí domu představena maštal (1850). Pozornost zasluhuje především původně polygonální roubená stodola s druhotně pravoúhle ukončenými perny.
- Čp. 5** Celistvě dochovaná pozdně klasicistní usedlost s řadou autentických detailů. Dům s maštalí před světnicí, s orientovaným podélným průčelím do dvora, výměnkem a arkádovou podstájí.
- Čp. 41** Celistvě dochovaná pozdně klasicistní usedlost z poloviny 19. století s roubeným výměnkem čp. 220 z roku 1826 a unikátní polygonální roubenou stodolou dendrochronologicky datovanou do roku 1663.
- Čp. 56** Zděná uzavřená klasicistní usedlost zvaná „U Mikšíku“ z druhé poloviny 19. st. K usedlosti náleží zděná stodola a aktuálně rekonstruovaná polygonální stodola přenesená z Čisté.

Koncept III. – Trstěnice u Litomyšle

- Čp. 61** Roubený dům celistvě dochované usedlosti se světnicí dendrochronologicky datovanou 1664, zadní komorová část s archaickými sedlovými portály v přízemí s hypoteticky předbělohorským stářím.
- Čp. 98** V dnešní podobě převážně zděná uzavřená stavba z lomové opuky, pozdně klasicistního charakteru pravděpodobně z 3. čtvrtiny 19. století, obsahující i působivé ohradní zídky kolem příjezdu.
- Čp. 103** Celistvě dochovaná pozdně klasicistní stavba spjatá s postavou Vojnarky, s roubeným domem a světnicí s povalovým stropem.
- Čp. 106** Zděná usedlost s patrovou čelní (východní) částí s lichoběžníkovým štítem, zdobeným pozdně klasicistním štukovým dekorem. Součástí usedlosti je i samostatně stojící cihlová stodola a pravděpodobně starší drobná roubená usedlost výměnku přiléhající k jižní straně.
- Čp. 123** Podjezdná barokní roubená sýpka usedlosti s řadou dochovaných detailů (točnicové dveře včetně zámků); pozoruhodně tvarované sloupky pavlače z doby před polovinou 19. století.

Koncept III. – Trstěnice u Litomyšle

Kostel nalezení sv. Kříže Původní gotická stavba z první poloviny 14. století, opatřená před rokem 1500 v presbytáři a sakristii pozdně gotickými síťovými klenbami s reliéfními svorníky a konzolami. V blízkosti kostela se nachází štíhlá zvonice s dřevěným patrem, výrazně gotizující, avšak datována nápisem do roku 1690.

Zvonice Polodřevěná patrová stavba z r. 1690 na hřbitově u kostela

Další významné objekty: čp. 1 – mlýn, čp. 10 – usedlost, čp. 11 – chalupa, čp. 16 – chalupa, čp. 17 – chalupa, čp. 23 – usedlost, čp. 26 – usedlost, čp. 39 – usedlost, čp. 48 – chalupa, čp. 58 – roubená stodola, čp. 90 – chalupa, čp. 95 – chalupa s vročením 1603, čp. 96 – roubená stodola, čp. 107 – usedlost, čp. 133 – usedlost, čp. 143 – chalupa, čp. 147 – chalupa, čp. 171 – chalupa

Koncept III. – Trstěnice u Litomyšle

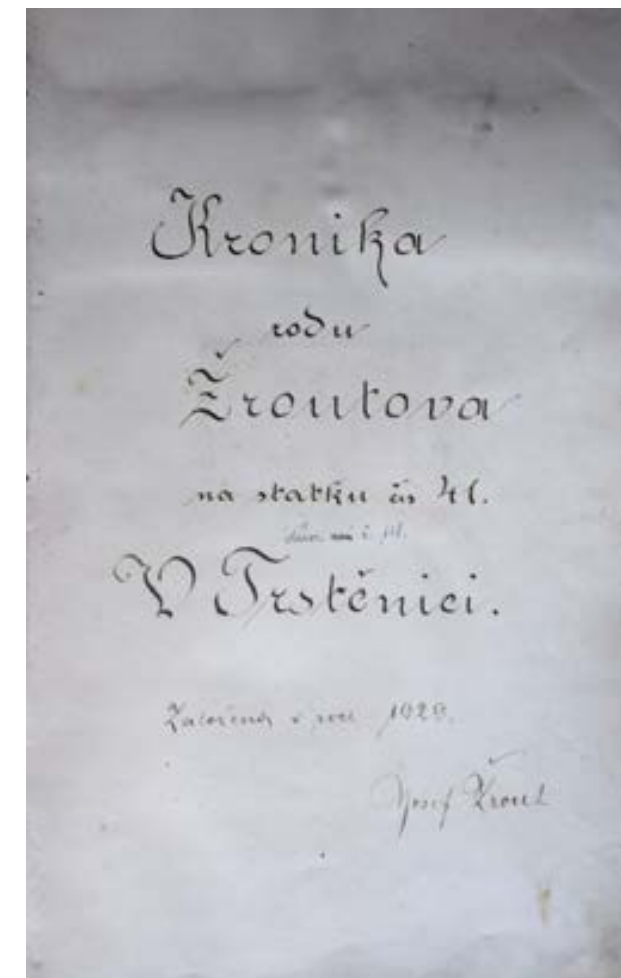
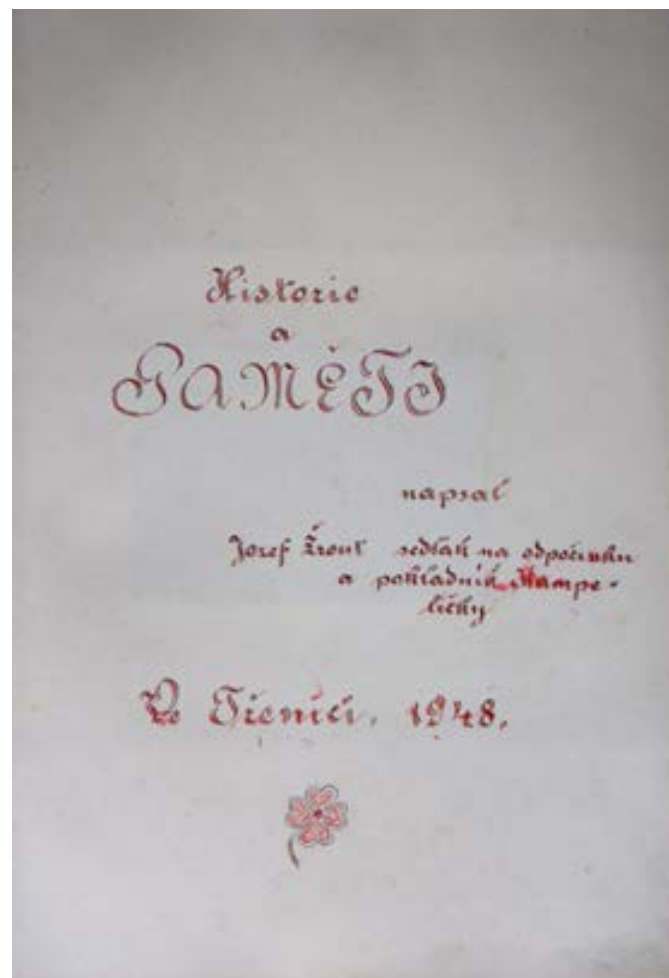
Koncepce udržitelné péče a prezentace v muzeu v přírodě v Trstěnici, Litomyšl 3. června 2016

Koncept III. – Žrout

Josef Žrout, Trstěnice čp. 41

- Historie a paměti (1948)
- Kronika rodu Žroutova na statku číslo 41 v Trstěnici (1929)
- Soupis pomístních jmen ve Třenici (1963)

12.	Fyčkovský	les	1871
13.	Bucinský	"	1872
14.	Fučerovský	les	1873
15.	Bucinský	les	1874
16.	Bucinský	les	1875
17.	Bucinský	les	1876
18.	Bucinský	les	1877
19.	Bucinský	les	1878
20.	Bucinský	les	1879
21.	Bucinský	les	1880
22.	Bucinský	les	1881
23.	Bucinský	les	1882
24.	Bucinský	les	1883
25.	Bucinský	les	1884
26.	Bucinský	les	1885
27.	Bucinský	les	1886
28.	Bucinský	les	1887
29.	Bucinský	les	1888
30.	Bucinský	les	1889
31.	Bucinský	les	1890
32.	Bucinský	les	1891
33.	Bucinský	les	1892
34.	Bucinský	les	1893
35.	Bucinský	les	1894
36.	Bucinský	les	1895
37.	Bucinský	les	1896
38.	Bucinský	les	1897
39.	Bucinský	les	1898
40.	Bucinský	les	1899
41.	Bucinský	les	1900

Koncept IV. – moderní technologie jako nástroj dokumentace a prezentace

- **Náplň multimediálních prezentací**
 - Virtuální prohlídka obce a vybraných objektů
 - Informační zdroj
 - Nástroj názorného zprostředkování komplikované informace (video, animace, fotografie)
 - Vzdělávání a výuka zábavnou a interaktivní formou prezentace
- **Multimediální prezentace jako prostředek motivace**
 - Motivace k návštěvě obce a regionu
 - Pasivní forma osvojování si kulturního a historického povědomí
- **Cílová skupina**
 - Rodiny s dětmi, vzdělávací instituce, individuální zájemci
 - Různé formy prezentace uzpůsobené individualitě návštěvníků

Shrnutí

- Podporování vztahu obyvatel k místu jejich života
- Motivace a aktivizace obyvatel vesnic
- Uchování paměti míst, lidských příběhů a hodnot
- Snaha přilákat návštěvníky do venkovského prostředí
- Vzdělávání a zprostředkování informací

Pozvánka na odborný seminář

SETKÁNÍ TESAŘŮ

3. - 5. června 2016/ 9 – 17 hodin / Trstěnice u Litomyšle čp. 56

